

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

4 Illicito prolem coitu quærat sibi nullus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

tuente uxore sua filios ex ancilla suscepisse, ne ab aliquibus hoc re-

putaretur in crimen.

Illi autem Augustini dicitur contra adversarium legum &

Proprietatum, lib. 2. c. 9.

i. ¶ Christiani] In capite sequente Augustinus ait, ne putar-

ent heretici.

C. I. ¶ Quomodo Abraham excusata a crimen

fornicatis.

¶ Ste Abraham etiam a usque ad deceptam senectu-

tem fornicationis officit crimen: profecto quia & po-

mortem Sarra alteram duxit. Vbi est nullum intellegi-

re iei abdito sacramentum, propter b. hoc solum id

facere debuit Abraham, non putare heretici adversari

Apololum & quibus etiam * Tertullianus stipula-

to existit) post uxoris mortem crimen esse ducere

uxorit.

Sacramenta huius reserfunt, quod per bonos mali & boni erant

in fide generata, & per malos bons & mali erant ad fidem ac-

cusuri.

C. II. ¶ Sicis bonorum ministeria boni & mali,

ita minifero malorum boni & malis

fide generantur.

¶ Unde Augustinus ait super Ioannem, trist. tr.

R Ecce nunc animus veferrad a Abraham, Isac,

& Iacob. In iis tribus invenimus parere liberum, pa-

re & ancillas. Invenimus ibi & partus liberum, in-

venimus ibi & partus ancillarum. Ancilla nihil boni fi-

gnificat. [Ejice ancillam, inquit, & filium eius.] & in-

fra. ¶ Invenimus rem miram in iis generationibus

liberarum & ancillarum: quoniam feliciter genera ho-

minum, in quibus complevit figura totius populi fu-

turi Christiani, ut non sicutum, quod in illis tribus de-

ctum est: [Ego & sum Deus Abraham, Deus Isac, &

Deus Iacob.] In omnibus enim Christianis (frates in-

dicere) aut per malos nascuntur bons, aut per bons na-

scentur mali, aut per bonos bons, aut per malos ma-

li. Amplius iis quatuor generibus non potestis inve-

nire. & infra. ¶ Invenimus ibi bons filios Iacob na-

tos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis.

Nihil illis oblitus nativitas de uteris ancillarum, qua-

ndo in patre cognoverunt semen suum: & consequenter

regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo erga in

filio Iacob non oblitus illis, qui nati nisi de ancillis, qui

minus tenebant regnum, & terram reprobacionis cum

fratribus ex aquo acciperent, non illis obliterunt na-

tales ancillarum, sed pravaliut semen paternum: sic

quicunque per malos baptizantur, tanquam de an-

cialibus videntur nati: sed tamen, quia ex semine verbi

Dei, quod figuratur in Iacob, non contristentur, tunc

hereditatem cum fratribus possidetur. Fecerunt ergo

si, quia ex semine bono nascitur: tantum non imitetur

ancillam. Si de ancilla nascitur, ancilla malam super-

bientem non imitetur. Vnde enim filii Iacob de anci-

llis nati possederunt terram promissionis cum fratribus,

Iacob autem de ancilla matre, expulsis eis de heredi-

tate: Vnde? nisi quia ille superbus erat, illi humiles?

Erectus ille cervicem, & voluit seducere fratrem suum,

Iudeus cum illo. Magnum sibi sacramentum. Ludebant

Iacob & Ioseph & Isae: videt illos Sara Iudentes, & ait

Abraham: [Ejice ancillam & filium eius: non enim ha-

res erit filius ancilla cum filio meo Iacob.] Et cum con-

stitutas effecit Abraham, confirmavit ei a Domino an-

gelus dictum uxoris eius. Quia & autem peperit Abel,

& Enoch, & Noe, & Abraham, ipsa peperit Moysem, &

Prophetas b tempore posteriores ante adventum Do-

minis, & quia illos, ipsa & Apostolos i. & martyres no-

a. Pro p. cap. 269. Pana, 1.8. c. 66. b. at. vel proper.

c. 1. Cor. 7. * lib. de Mongania. d. Gen. 21. Coprofus in orig.

e. Exod. 3. f. al. invenimus. g. Gen. 21. Aug. 1. de bapti-

fina contra Dom. 16. h. Ofes. 2. i. Ad. 12.

stros & omnes bonos Christianos. Omnes enim die-

uni quidem temporibus nati apparuerunt, sed brevi-

res huius peregrinationis experti sunt, & quidam non

nunc experientur, & usque in finem exten-

tem quoque peperit Cain, & Cham, & Ioseph, & hi

eadem ipsa peperit & Dathan, & alios in eodem po-

sumis: & quia illos, eadem ipsa & Iudas, Pleuro-

lum, & Simonem magum, & caros utique ad ha- in

pora Pleurochristianos, in affectione animali per-

obdurator, five in unitate permisisti sunt, five agem pri-

scione diffident. ¶ Sed cum tales spiritualiter circu-

lantur, & sacramenta imbunantur, tanquam per

Apollolum & quibus etiam * Tertullianus stipula-

to existit) post uxoris mortem crimen esse ducere

uxori.

Sacramenta huius reserfunt, quod per bonos mali & boni erant

in fide generata, & per malos bons & mali erant ad fidem ac-

cusuri.

C. III. ¶ Sicis bonorum ministeria boni & mali,

ita minifero malorum boni & malis

fide generantur.

¶ Unde Augustinus ait super Ioannem, trist. tr.

R Ecce nunc animus veferrad a Abraham, Isac,

& Iacob. In iis tribus invenimus parere liberum, pa-

re & ancillas. Invenimus ibi & partus liberum, in-

venimus ibi & partus ancillarum. Ancilla nihil boni fi-

gnificat. [Ejice ancillam, inquit, & filium eius.] & in-

fra. ¶ Invenimus rem miram in iis generationibus

liberarum & ancillarum: quoniam feliciter genera ho-

minum, in quibus complevit figura totius populi fu-

turi Christiani, ut non sicutum, quod in illis tribus de-

ctum est: [Ego & sum Deus Abraham, Deus Isac, &

Deus Iacob.] In omnibus enim Christianis (frates in-

dicere) aut per malos nascuntur bons, aut per bons na-

scentur mali, aut per bonos bons, aut per malos ma-

li. Amplius iis quatuor generibus non potestis inve-

nire. & infra. ¶ Invenimus ibi bons filios Iacob na-

tos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis.

Nihil illis oblitus nativitas de uteris ancillarum, qua-

do in patre cognoverunt semen suum: & consequenter

regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo erga in

filio Iacob non oblitus illis, qui nati nisi de ancillis, qui

minus tenebant regnum, & terram reprobacionis cum

fratribus ex aquo acciperent, non illis obliterunt na-

tales ancillarum, sed pravaliut semen paternum: sic

quicunque per malos baptizantur, tanquam de an-

cialibus videntur nati: sed tamen, quia ex semine verbi

Dei, quod figuratur in Iacob, non contristentur, tunc

hereditatem cum fratribus possidetur. Fecerunt ergo

si, quia ex semine bono nascitur: tantum non imitetur

ancillam. Si de ancilla nascitur, ancilla malam super-

bientem non imitetur. Vnde enim filii Iacob de anci-

llis nati possederunt terram promissionis cum fratribus,

Iacob autem de ancilla matre, expulsis eis de heredi-

tate: Vnde? nisi quia ille superbus erat, illi humiles?

Erectus ille cervicem, & voluit seducere fratrem suum,

Iudeus cum illo. Magnum sibi sacramentum. Ludebant

Iacob & Ioseph & Isae: videt illos Sara Iudentes, & ait

Abraham: [Ejice ancillam & filium eius: non enim ha-

res erit filius ancilla cum filio meo Iacob.] Et cum con-

stitutas effecit Abraham, confirmavit ei a Domino an-

gelus dictum uxoris eius. Quia & autem peperit Abel,

& Enoch, & Noe, & Abraham, ipsa peperit Moysem, &

Prophetas b tempore posteriores ante adventum Do-

minis, & quia illos, ipsa & Apostolos i. & martyres no-

a. Pro p. cap. 269. Pana, 1.8. c. 66. b. at. vel proper.

c. 1. Cor. 7. * lib. de Mongania. d. Gen. 21. Coprofus in orig.

e. Exod. 3. f. al. invenimus. g. Gen. 21. Aug. 1. de bapti-

fina contra Dom. 16. h. Ofes. 2. i. Ad. 12.

a. Gen. 35. b. Gen. 16. c. Ibid. 17. d. Ap.

e. Sentent. 4. diffinit. 3. f. Gen. 11. 14. g. Al-

li. 10.

990 & uniuscunus conjugi nostri temporis, impinguo-
dum dico imitari, ferociatione illius temporis.

¶ Maledicti.] Verba haec non sunt inventa in sacra scri-
ptura, quatenus inde a malis factis, & antiquis desideriis citantur.
Desiderium, & hancem. Non erit apud te sterilis utriusq[ue]
desiderium, sed tam in hominibus, quam in gregibus tuis.

C. III. q. Abraham non est nos adulterii, qui
aventur filios ex avunculo su-
cepti.

Unde Ambrosius scribit in libro de Patriarchis,

lib. 1. de Abraham, c. 4.

Dicit a Sara b. ad Abraham: [Ecce conclusus meus Dominus, ut non pariam; intra ergo ad ancillam meam, ut filium factas ex illa.] Et ita factum est. Sed confidimus primum, quia Abraham ante legem Moysi, & ante Evangelium fuit, nondum interdictum adulterium videbatur. Tercia criminis ex tempore legis est, quoniam inhibetur. Nec ante legem illa rei damnatio ei, si exlege. Non ergo in legem committit Abra-
ham, sed legem praevenit. Deus in paradiso coniugi-
um adiuvat, non adulteriori dammaverat. & infida.

¶ Hoc primum a Abebra defensionem. Secundum illud, quod non ardore aliquo vage succensus libidi-
tis, ne perniciens formae captus decore, ancillæ con-
vulsa conjugalem pothabus torum, sed studi-
quando poterit, & propagandas scobolis. Adhuc p[ro]p[ter] illius ruitas erat generis humani: erat etiam uigilis, ne quis non reddidisset debitum videretur amare. Denique & Loti sancti filii hanc causam qua-
unda poterit haberunt, ne genus descferet huma-
num: & id est publici muneric grata privatum culpam
decurserunt.

C. IV. q. Quod prater legitimam uxorem com-
mitatus, adulterii crimine damnatur.

Item lib. 1. & cap.

Nemo blanditur e. fibi de legibus hominum. O-
Nemo nuprum adulterium est: nec viro licet, quod mulier non habet. Eadem a viro, qui ab uxore debe-
tur, & ceteris. Quidquid in ea, que non sit legi-
tima uox, committit fieri, adulterii crimine damnatur. & modis illis, c. 47. Nulli licet fieri mulierem
prater uxori: id est conjungi tibi datum est ius, ne in
laicorum incolis, & cum aliena muliere dolinquas, &
p[ro]p[ter] ipsam. ¶ Tolerabilior est, si laice culpa, quam si
culpa uirorum uulnus. Nec hoc solam est adulteriu-
m, cum aliena peccare conjugi, sed omne, quod non
habet potestatum conjugi. Tamen oculi iste docti, gra-
uius simus esse, ubi celebrati conjugi iura temerarunt,
et uxoris pudor solvit. Ideoque cum praterderet A-
braham, & quid uxori alienam efficeret ignoravit,
non forevit, ut viri p[ro]p[ter] suam dixerat, respondebat ei
Ezra. [Et r[es] ego cognovi, quoniam p[ro]p[ter] corde fe-
cilius, & peperit ibi, ut non peccaret in me: propter
non sibi passus te tangere eam.] Cognoscimus vel
propter, cubudemque conjugii esse Deum, qui non
potest alienum solum pollui: & si quis fecerit, eum
peccatum Deum, cuius legem violet, & gratiam solvat.
Et id est, quod in Deum peccat, sacramenti coelestis amit-
ur, & confunditur.

C. V. q. Nihil est factio, quam usorem ama-
re, quasi adulteriam.

Item Hieronymus contra Iovianum, lib. 1.

O[ste]no quid amoris honesta erat, sed magni-
tudo desideriorum. ¶ Nihil autem interest, quam ex

a. honesta. b. liberos collere. c. al. factio conjugium laudaverit.
arg. d. alienam. ¶ Poly. 1.8. c. 2. f. al. xix. g. al. eam.
arg. h. Gen. 1. i. al. Eccl. j. arg. k. Sent. 4. c. 42.

991 h. Gen. 21. G. 4.

honestata causa quis insaniat. Vnde & Xiftus a. in sen-
tentia: [Adulterii est, inquit, in suam uxorem amaror ar-
dentior.] In aliena quippe uxore omnis amor eius est
gem, non affectus. Rege iudicio debet amare conju-
gem, non affectus. Regis imperius voluptratis, nec praeceps
fetur in eo. Nihil est factio, quam uxorem ama-
re, quasi adulteram. Certo, qui dicunt se causa reip. &
generis humani uxoribus jungi, & filios b. procreare,
imitentur fatem peccates, & postquam venter uxoris in-
tumuerit, non perdant filios, nec amatores se uxoribus
exhibeant, sed maritos.

C. VI. q. Virginis castitas non preferitur
coniugia Abraham.

Item lib. 1.

¶ Vis e. ignorat sub altera dispensatione Dei omnes
retro factos ejusdem fuisse meriti, cuius nunc sunt
Chrystiani? Quomodo antea Abraham placuit in con-
jugo, sic nunc virgines placent in perpetua castitate.
Scrivit d[icit] ille legi. & tempori suo: serviamus & nos
Evangelio, & tempori nostro, in quos fines exercitorum
decurserunt.

C. VII. q. Patriarche non concupiscentia explenda
libidinifed causa numero/p[ro]p[ter] plures
habetur uxores.

Item Augustinus i. lib. 27. contra Faustum.

c. 47. & 48.

¶ Ejiciuntur e. Jacob quatuor uxores: quod, quando
mos erat, crimen non erat. Sicut & Patriarchæ con-
jugibus excipientibus fenenum misericordiam non con-
cupiscentia perciendz voluptatis, sed providentia pro-
paga successions: sic Apostoli auditoribus admirantibus doctrinam suam condecorabantur, non avideitate
consequenda laudis, sed charitate seminanda veritatis.

¶ Augustinus.] Repudiat e[st] ex omnibus vestitis, cu[m]
in vulgaris legere, Ambrosius.

¶ Sicut Patriarchæ.] Apud B. Augustinum diversus est
verborum ordo. Sicut Apostoli, inquit, auditoribus admira-
mantibus doctrinam suam condecorabantur, non avide-
itate consequenda laudis, sed charitate seminanda veri-
tatis, ita Patriarchæ. &c.

C. VIII. q. Satis est absque liberis defungi,
quam ex illico concubitu sibi
querere.

Item Augustinus de boni conjugali, c. 16.

¶ Si[ecundu]s Iustus s. est morti fam, quam idolothys-
tæ vesci, ita fatus est defungi: sine liberis, quam ex
illico coitu sibi p[ro]p[ter] querere. Unde auctem na-
scantur homines, si parentum vita non seculentur, &
Deum recte colant, honesti & salverunt. Semen enim
hominis ex qualitercumque homine, Dei creatura est: &
eo male uentibus male erit, non ipsum aliquando ma-
lum erit.

¶ Item Augustinus de boni conjugali, c. 16.

¶ De talibus q. uxorem non habeo, id est ancillam
mihi sociari. Audi quid dicat scriptura b. ad Abra-
ham: [Ejice ancillam & filium eius: non enim
haret erit filius ancilla cum filio libera.] Si iugulan-
tibus filius haret non est, ergo nec filius est. Cur autem
quaritur tale conjugium, de quo suscepimus filius nec
successus possit haret esse, nec sanguinis? Nec enim
habere potest hereditatis consortium, qui non habet
origines privilegium. Cus, inquam, quaritur tale con-

a. Idem lib. 5. in cap. 18. Ezchiel. b. al. liberos collere.] arg.

c. Sentent. 4. diff. 33. d. 1. Corinth. 10. e. Sentent. 4. diff. 33. 42.

f. Sent. 4. diff. 33. in fin. sup. diff. 6. undecimq[ue]. g. Ivo p[ro]p[ter] cap.

h. Gen. 21. G. 4.

ii. 2

tabernaculum, de quo nati, non filii sunt matrimonii, sed testes sunt adulterii? Cur autem hujusmodi fuscipinunt adulterini, qui patri pudori sunt, non honori? Dicit scriptura: *a* [Adulterorum filii i in consummatione erant, & ab iniquo roro semen exterminabitur.] Multi erit tuta, si talibus moribus prædicta est, ut mereatur confortium, mereatur & nomen uxoris. Præsta concubina libertatem, & nomen uxoris, ne tu adulteri potius, quam maritus.

b [Filiis] Reprostrant reliqua verba scriptura ex B. Ambroso, pro quibus in vobis est, &c. in vulgaris autem, abominatione sunt Deo.

C. X. q Adulteria non sunt sacræ, etiam voluntate generandi filios.

Item Augustinus ad Claudio contra Iulianum, cap. 8.

Sic non sunt b facienda adulteria etiam voluntate generandi generando, quemadmodum nec curia facienda sunt etiam voluntate pascendi pauperis sanctos: quod tamen facienda est non perpetrando furtum, sed bene utendo immunitam.

5 pars. Ecce, quid nullo modo licet aliquid vivente uxore sua, nisi ex ancilla, vel ex alio qualibet filio querere: quia etiam suscipit, si uirum nomine iudicatur indignus. Simplex etiam forniciatio si facia scriptura prohibetur.

C. XI. q Illicius concubitus, & omnis non legitimus usus illorum membrorum, nomine mactia intelligitur.

Vnde Augustinus in quaestione Deuorum.

q. 37. ad c. 23.

Meretrices e esse, & ad meretricies accedere prohibetur Dominus, quarum publicè venplis est turpitudine. In Decalogo autem moechia nomine non videatur hoc sperare prohibuisse, quoniam moechia non nisi adulterium intelligi solet. Idem d. super Exodum, q. 7. ¶ Omnis moechia etiam forniciatio dicitur in scripturis. Sed utrum etiam omnis forniciatio moechia dici possit in eisdem scripturis, non mihi interito occurrit locationis exemplum: sed si non omnis forniciatio etiam moechia dici potest, ubi sit in Decalogo prohibita illa forniciatio, quam faciunt viri, qui uxores non habent, cum fornicatis, quae maritos non habent, utrum inventari posset, ignoror. Sed si furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio reialiene (non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit, sed utique à parte totum intelligi voluit, quidquid illicet etiam proximi auferat,) profecto & nomine moechia omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi.

C. XII. q Extraordinaria volupas, & inver-

cunda opera nuptiarum, luxuria &

immunditia appellatur.

Item Hieronymus in c. epist. ad Gal. ad vers.

[Manifesta autem.]

In eo forniciator majoris est criminis, quis tollit membra Christi, & facie ea membra meretricis, serunt quippe duo in carne una.] Qui s non est fidelis, nec credit in Christo, sua membra facie membra meretricis: qui credit, & forniciatur, Christi membra facit membra meretricis. Econtrario infideli in forniciatione sua utrum violet, an edificet templum idolo, neficio. Per vitia quippe luxuria, vel maximè demones colluntur. Hoc unum scio, quod qui post fidem Christi forniciatur, violat templum Dei. Secundum opus carnis, immunditia nuncupatur: & eam comes luxuria sequitur. Quomodo enim in veteri lege de nefandis cri-

a Sapient. b Ioseph. c 105. Pamm. l. 7. c. 20. c Ioseph. c. 31.
d Ioseph. c. 273. e Sup. 24. q. 5. c. panale. c. quarti. f 1. Cor. 2.
g Levit. 15.

minibus, quæ in occulto sunt, & ea nominare neminem est, ne & dicentis os, & auctæ audierint perirent, generaliter scriptura complexa est, dicit, secundos, vel reverentes facie filios illi ad eum conseruandos,] sic in hoc loco certos extraordianarios prætes, ipsorum quoque opera nuptiarum, si non vere de, & cum honestate quasi sub oculis Dei sunt, ut libet servari, immunditiam & luxuriam nominare.

i [Luxuria] Absit vos ista & plenigra tangere, & genit.

C. XIII. q Immoderatus usus mulierum, sed ad sollicitationem tractat.

Item Gregorius in moralibus, b. 1. c. 1.

SAlomon quippe immoderato usu aque infelix mulierum ad hoc usque perducit eum, ut tempore idoli fabricaret: & qui prius Deo templum curvata, affidat libidinis etiam peccatum subfertur, & constructure templo non timuit.

C. XIV. q Liberatio in matrimoniis, & in uxore dannacione.

Item Hieronymus in moralibus, b. 1. c. 1.

Liberorum ergo ut diximus, in matrimonio operis celusa sunt: voluptes autem, quæ de natura capiuntur amplexibus, in uxore damnantur.

6 pars. Quare autem tales operis dicuntur filii, ut per quod parentum sequuntur, qui ex altero & aucta usque illas Eymologiæ lib. 3. c. 5. determinantur.

C. XV. q Qui sunt liberi, & quan crudeliter sequuntur.

Liberi dicti a, qui b ex libero suo matrimoniis. Nam filii ex libero & cancelli, servilis conditione. Semper enim qui nascitur, deteriorem i parentum Naturales autem dicuntur ingenuorum concubantes filii, quos sola natura genuit, non honestas. ¶ Infia. ¶ Hi vero, e qui non sunt de legem, non patitur, matrem potius quam patrem sequuntur.

i [Deteriori parenti] Invidiosus his, & quam crudeliter sequuntur.

QVÆSTIO V.

Quid autem padicunt violenter episcopi non propter nostrum autoritatem, prestat. Et non videtur, quæ violentiam non fecerit. Corpora uincula, corpora uictus, infertur non animo. Vide, quansu corpus uictus uincitur, si padicent menti forsan illa, tamen causa doloris. Sicut d. beatus Lucia ferit descripto Petrus: [Si uictus fecerit uictari, uictus mibi duplicitatus ad corrumptum.] Non inquinatur corpus, nisi ad confutandum. Nam si multa thura ponit, & per manus meas sacrificia & faciat, hoc attendit, & deridet. De confessu & rebatur ad eum Deus.]

C. I. q Melior est virginitas uera, quam carna.

Hinc Ambrosum scribet in libro fiscalis de Virginibus.

Tolerabilis est menem virginum, quam carnem habere. Utinque bonum, si licet: il non licet, falso non homini casse, i fed Deo firmus. ¶ q. Virgo profitui potest, adulterari non potest. ¶ Cuncte Dei virgo est, templum Dei est: nec laetatur.

a Ioseph. c. 2. cap. 71. b alter quis. c Unde & quis. d Origin. e In martyrio B. Lucia. e aliis personis. f al. non attendit, qui & deridet, g Savon. & aliis. i Ep. p. 7. c. 137.